

Makedonya'da Türk İzleri -2-

Prof. Dr. Orhan Gedikli
orhangedikli@hotmail.com www.orhangedikli.com.tr

Kalkandelen Alaca Camisi

Bu yazımızda Makedonya'nın diğer güzelliklerini görmeye devam edeceğiz. Struga'da Karadirim nehri üzerinde dünya şiir akşamlarının yapıldığı köprüde ecdat için şiirler okuyacağız. Oradan Gostivar'a uzanıp güzel tatlılarını tadacağız. *"Maya dağdan kalkan kazlar, Al yazmalı beyaz kızlar"* türkülerini mırıldanırken Şar ve Maya dağlarını aşacağız. Bu arada Şar dağları eteklerinden geçerken Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün babasının köyü olan Kocacık Köyü yörüklerine selam vereceğiz. Daha sonra Kalkandelen'e varıp, Osmanlı coğrafyasının en geniş alana sahip Sersem Ali Baba Bektaşî Tekkesi'ne uğrayıp soluklanacağız ve börek yiyip ayran içeceğiz. Buradaki Alaca Camisini görüp, bu eseri yapan ve koruyanlara minnet borcumuzu ifa edeceğiz. Nihayet Şar dağlarında Bursa'mızın devamı olan Üsküp'e geleceğiz ve gerçekten Üsküp'ün Bursa'dan hiçbir farkı olmadığını göreceğiz. *"İşte geldik gidiyoruz, Şen kalasın, güzel Üsküp"* mısralarını aklımızdan geçirirken bu güzel şehri de geride bırakıp, Kuman Türkleri'nin yoğun olduğu Kumanova şehrini de görerek Makedonya topraklarını terk edeceğiz.

Ohri şehri'nin büyüleyici havasından bir türlü kurtulamıyoruz. Ancak zaman az ve görülecek yer fazla olunca rehberimiz uyarıyor ve yola koyuluyoruz.

Hedefimiz Struga Şehri

Ohri'yi geride bırakırken sağlı sollu elma bahçeleri arasından geçerek Struga şehrine geliyoruz. Struga şehri Ohri gölünün kenarında kurulmuş güzel bir şehir. Şehirde üzerinde Türk Bayrakları yapıştırılmış arabalara rastlıyoruz. Aslında tüm nehirler göllere akar. Ohri gölünde ise ters bir durum var. Gölden bir nehir doğuyor. **Struga'da Ohri gölünden doğan nehrin çıktığı**

Struga Şehri: Karadirim Nehri Dünya Şiir Akşamlarının yapıldığı köprü

yere kadar gidiyoruz. Ohri gölünden doğan nehrin üzerindeki Dünya Şiir Akşamlarının yapıldığı köprüye gidiyoruz ve bildiğimiz şiirleri okuyoruz.

Ayrıca burada beni şaşırtan başka birşey görüyoruz. Karadeniz bölgesinin meşhur meyvesi Karayemiş'in nehrin sağına ve soluna dikili olduğunu fark ediyorum.

Struga nostaljisinden sonra hedefimiz tatlıları ile meşhur *Gostivar deyip* yola giriyoruz. Şar ve Maya Dağları arasından geçerken "*Maya Dağdan kalkan kazlar*" türküsünü söylüyoruz. Şar Dağları eteklerindeki Kocacık Köyü'ne çıkalım istiyoruz. Ancak hava muhalefeti dolayısıyla ile bunu gerçekleştiremiyor ve bir başka geziye bırakıyoruz.

Şar Dağları eteklerindeki Türk köyleri

Kocacık köyü bir Yörük köyüdür. Cumhuriyetimizin kurucusu *MUSTAFA Kemal'in babası Ali Rıza Efendi Kocacık köyü Yörükleri'ndendir.* Oradan Gostivar'a iniyoruz ve bir süre soluklanacak kadar kalıyoruz. Küçük bir Anadolu kasabasını andıran Gostivar'da harika tulumba tatlılarından yiyoruz. Gostivar'da çok kalmadan Makendonya'da Müslüman Arnavutların en yoğun olarak yaşadığı Kalkandelen'e doğru yol alıyoruz. Yol boyunca sağlıklı sollu Müslüman köyleri seyrederek Kalkandelen'e varıyoruz.

Şimdi Kalkandelen Şehrindedeyiz.

Kalkandelen *Alaca Camisi*, *Serssem Ali Baba Bektaşî Tekkesi*, *Osmanlı Hamamı* ve daha birçok Türk eserini içinde bulunduran bir şehir.

Serssem Ali Baba Bektaşî Tekkesi

Kalkandelen'de ilk durağımız **Serssem Ali Baba Bektaşî Tekkesi** oluyor.

Bu tekke 24 bin m² alanı ile Osmanlı coğrafyasındaki en geniş araziye sahip tekkedir. Tekkenin içinde Bektaşî Tarikatı üyeleri için sohbet hane ve hemen onun karşısında diğer Müslümanlar için Cami var. Ekibimiz içindeki namaz kılan arkadaşlar ile birlikte Tekke içindeki camide namazımızı kıldıktan sonra Tekkenin Şeyh'ini ziyaret ettik. Şeyh Efendi bizi çok sıcak ve samimi karşıladı. Bir süre sohbetten sonra Şeyh Efendi mahalli şive ile bize "*Şimdi siz kılayınız beden namazı, ama bilmiyisinizki bizlerde kılayı gönül namazı*" diye söyleyerek latife yapıyor. Şeyh ile görüşmenin akabinde Tekkenin açık hava sohbetlerinin yapıldığı kısma geçiyor

Tekkenin yazlık sohbet bölümleri

ve bir süre sohbet ettikten sonra bizlere ikram edilen ayran ve börekleri afiyet ile yiyoruz. Daha sonra da Tekkeden ayrılarak Alaca Camisine gidiyoruz.

Ekibimiz Sersem Ali Baba Tekkesinde çay keyfi

Alaca Camii kubbesinin iç görünümü

Osmanlı'nın Balkan Coğrafyasındaki en güzel Camilerinden biri olan bu Camiye Alaca Camisi denmesinin nedeni iç ve dış duvar süslemeleridir. Bu caminin diğer bir benzeri Tiran ve Travnik'tedir. Bu üç cami görülmeye değer camilerdir. Alaca Camisinin önce dış duvar süslemelerini inceliyoruz. Ancak iç kısmına girince ekibimizin hayranlığı en üst düzeye çıkıyor. Caminin iç duvarları, kubbe ve her taraf adeta bir kağıt üzerine işleme yapılmış gibi süslenmiş. Bu güzellik karşısında şaşırılmamak ve bunu yapan ellere hayranlık duymamak mümkün değil. Ekibimiz oldukça etkilenmiş bir ruh hali içinde camiden çıkıyor ve hemen yandaki **Osmanlı Hamamına** giriyoruz. Hamam gezisi akabinde Kalkandelen şehir turuna devam ediyoruz ve halk ile sohbet ediyoruz. *Makedonya'da ister Türk, ister Müslüman isterse de Hıristiyan olsun herkesin Türkiye'yi ve Türk Milletini çok sevdiğini müşahade ediyoruz.*

Üsküp'ki Şar Dağı'nda Devamıydı Bursa'nın

Nihayet Kalkandelen gezisini de bitirerek başkent Üsküp'e doğru yola çıkıyoruz. Üsküp'te bir gün bir gece kalacağız. Gece geç saatlerde şehre varıyoruz. Otelimiz Vardar Nehri kenarında güzel bir otelde

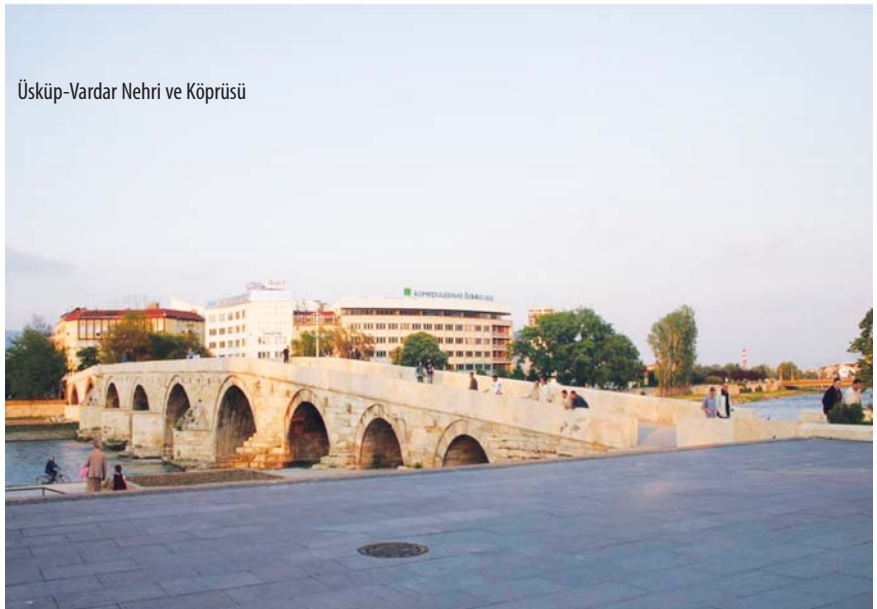
katılıyoruz. Yerleştikten sonra birkaç arkadaş ile birlikte Vardar nehri etrafında akşam gezisi yapıyoruz. Vardar nehri ve tarihi Vardar Köprüsü çok güzel ışıklandırılmış. Köprü üzerinden karşı tarafa geçerek nehrin her iki yakasından karşı tarafı seyrederiz. Buradan Üsküp'e gideceklere tavsiyem mutlaka burada bir gece kalın ve şehrin gece görünümünü temaşa edin. Alacağınız zevkten çok mutlu olacaksınız. Ancak bu sırada yeni Üsküp'ü çevreleyen dağların tepesine ışıklandırılmış bir dev haç görüyoruz. Onu da kamaramıza alıyoruz. Doğu Avrupa ya da Balkanlarda ara ara bu tip görüntülere rastlamak mümkün.

Bu durumu ben bağnaz Hıristiyan anlayışının bir yansıması olarak değerlendiriyorum. Şehirleri çevreleyen dağların tepelerine haç dikmeye de hilal dikmeye de gerek yok. Şehirde ibadethanelerini bulundurmamak yeterlidir. Hoşgörü anlayışına sığmayan bir uygulama. İnşallah yanlıştan dönülür diyelim.

Ertesi gün sabah kahvaltısını otelimizde yaptıktan sonra Üsküp şehir gezisine başlıyoruz.

İlk olarak Vardar nehri etrafını dolaştık ve Tarihi Vardar Köprüsü üzerinden yürüdük. Burada **Ekim Devrimi'nin ikinci adamı gazeteci yazar Leon Troçki'nin Balkan Harplerinde Vardar nehri üzerinde katledilip nehre atılan Türkler ve diğer Müslümanlar için yazdıkları birer birer gözlerimizin önünde canlandı.** Leon Troçki Balkan harplerinde o bölgede gazetecilik yapmıştır.

Hatıralarında Balkan Harplerinde Vardar Nehri'nin günlerce kıpırmızı aktığını yazıyor. Troçki "*Vardar Nehri'ni kırmızıya boyayan, katledilip nehre atılan Türklerin kanı idi*" diyor ve "*ömrümde böyle bir vahşet daha görmedim*" diye ekliyor. Leon Troçki Ekim Devrimi'nden sonra yönetimle anlaşmazlığa düşmüş ve İstanbul Büyükkada'ya gelmiştir. Daha sonra burayı da güvenli görmemiş, Meksika'ya

Üsküp-Vardar Nehri ve Köprüsü

Yıldırım Beyazıt tarafından yaptırılan Üsküp Kalesi

geçmiş ve orada samimi olduğu bir ajan tarafından öldürülmüştür. Üsküp'te şehit düşen dedelerimiz için Fatihalar okuyarak oradan ayrılıyor ve doğruca kaleye gidiyoruz.

Üsküp Kalesi'ne çıkıp şehri temaşa edelim ve şairin dediği gibi "Üsküp ki şar dağında devamıydı Bursa'nın" mısrasının ne kadar haklı olduğunu görelim istiyoruz.

Üsküp 1395'te Yıldırım Bayezid tarafından fethedilmiş ve hemen bu kale inşa edilmiştir. Amaç kuzeyden gelebilecek akınlara karşı şehri korumaktır. Aslında Bayezid'a Yıldırım adının verilmesi Balkanları yıldırım gibi hızlı bir şekilde alması ve 1395'de de Üsküp'ü Osmanlı topraklarına katmasındandır.

Çünkü, Osmanlı, Balkanlara 1354'te Gelibolu'nun fethi ile adım atmıştır. Tarihçiler ne der bilemem, *ancak 1402 Osmanlı ve Timur İmparatorluğu arasında savaş yaşanmasaydı dünya tarihi farklı seyrederdi diye düşünüyorum.* Böylece Yıldırım Bayezid'in hızı kesilmez ve belki de Osmanlı'ya Balkanlardan çok daha fazla toprak katılırdı.

Öncelikle *Üsküp kalesi, eski Postane ve Hükümet binasını* görüyoruz. Oradan *Ülkemizin restore ettiği Mustafa Paşa Camisi ve Türbesini ziyaret ediyor* ve caminin hemen arkasından eski Üsküp'ü seyre dalıyoruz.

Sultan Murat Camisi

Burada sanki Ulu dağın eteklerinden Bursa'yı seyrediyorum gibi bir his kapladı içimi ve şairin Üsküp'ü Bursa'ya benzetmesinde ne kadar haklı olduğunu anladım. Gerçekten eski Üsküp buradan çok güzel görülüyor. *Murat Paşa Camisinden Saat kulesine, Yahya Paşa Camisinden* diğer birçok camiye ve Hanlara kadar eski tarihi yapıların hepsini toplu bir şekilde görmek mümkündür.

Ancak bu arada üzücü bir şeyden bahsetmeden geçemeyeceğim. Bana sanki bilinçli yapılmış gibi geldi. Bu tarihi Camilerin ve eserlerin etrafına yeni yüksek binalar yapılarak onların uzaktan görülmesi engelleniyor. Ne pahasına olursa olsun eski Üsküp'ü korumak gerekir. Çünkü orası bizim ortak tarihimizdir. Ancak şunu da burada söylemek gerekir ki, bugün her şeye rağmen Balkan coğrafyasında, en fazla Türk eseri Makedonya'da vardır.

Kaleden eski Üsküp'ü seyrettikten sonra artık dolaşalım ve harika köftelerden ziyelim diyoruz. Tekrar geri dönüp Vardar Köprüsü'nden geçiyor ve arabalardan iniyoruz. *Eski Üsküp'ü yürüyerek gezmek en güzeldir diyor rehberimiz.* Biz de ona uyarak gezmeye başlıyoruz.

Önce hemen Vardar Nehri kenarındaki **Çifte Hamam**'ı görüyoruz. Oradan **Kurşunlu Han** ve **Kapan Han**'ı geziyoruz. Buradan eski Üsküp'ün tam merkezindeki **Murat Paşa Camisini** ziyaret ediyor ve bir süre orada kalıyoruz.

Murat Paşa Camisi Üsküp'te Türklerin daha fazla gittikleri camilerden biri olma özelliğini taşıyor. Eski Üsküp şehir merkezinde taş kaldırım caddede dolaşırken gözümüz **İstanbul Simit Sarayına** takılıyor. Oradan birkaç simit alıp ekibe dağıtıyoruz. Eski Üsküp adeta bizi büyütüyor.

Bir süre geziye ara veriyor ve *Üsküp'ün harika köftelerinden tattımaya gidiyoruz.* Köftenin en güzel yapıldığı bölgelerden biri de Balcanlardır.

Üsküp Saat Kulesi

Çünkü bunu Türklerden öğrenmişlerdir. *Tarih boyunca eti en iyi hazırlayan millet Türk Milletidir.* Bir köfteciye oturuyoruz. Üsküp'te hangi köfteci iyidir diye sormanıza gerek yok, hepsi iyidir. Bunun yanında bir şeyi daha hatırlatmam gerekiyor. Burada köfteyi tek porsiyon isteyin. Çünkü Üsküp'ün tek porsiyonu bizim iki porsiyonumuza eşdeğerdedir. Karışık peynirli salata ile birlikte köftelerimizi yiyoruz ve üstüne çaylarımızı yudumluyoruz. Çay faslında kesif bir sohbete dalıyoruz ve bir süre dinleniyoruz. Çünkü şehir içi gezimiz akşama kadar sürecek.

Yemek faslından sonra geziye devam ediyoruz. Önce **İsa Bey Camisine** gidiyoruz. Onu gördükten sonra *Üsküp Saat Kulesi ve Sultan Murat Camisinin* bulunduğu bölgeye gidiyoruz. Bu bölge eski Üsküp Çarşısı'nı üstten gören bir tepe şeklinde bir yer. Saat Kulesi ve Cami bu tepeye yapılmış. Buraya çıkarak şehri farklı bir cepheden gözetliyoruz ve Camiyi görüyoruz.

Buradan **İshak Bey Külliyesine** gidiyoruz. Orayı da gördükten sonra şehrin çıkışına yakın bir yerde kurulan **Yahya Paşa Camisine** geçiyoruz.

Camiyi görüyor ve avlusunda bir süre dinleniyoruz. Bu arada caminin *demir parmaklıklı giriş kapısının üstünde, sağında ve solunda yerleştirilmiş ay yıldız maketlerini çekiyorum.* Böylece eski Üsküp'teki tarihi eserleri içeren gezimizi bitiriyoruz.

Artık Üsküp'ten ayrılma zamanı gelip çatıyor. Ekibi toparlıyoruz ve Kumanova'ya doğru yola çıkıyoruz. *"İşte geldik gidiyoruz şen kalsın güzel Üsküp"* mısrasını söyleyerek Üsküp'ü terk ediyoruz. Ancak aklımız ve gönlümüz burada kalıyor.

Allah tekrar görmek nasip etsin diyerek yola devam ediyoruz. *Yol boyu gökyüzünü delecekmiş gibi yükselen minareleri izleyerek Kumanova'ya geliyoruz.*

Kuman Türk'lerinin merkezi ve hepimizin yakinen tanıdığı *türkcü Arif Şentürk*'ün memleketi olan Kumanova'da biraz soluklanıyoruz ve şehri dolaşıyoruz.

Oldukça yüksek minareleri ve sıcakkanlı Kuman Türkleri ile bir süre muhabbetten sonra yolcu yolunda gerek diyerek Bulgaristan'a doğru yolumuza devam ediyoruz.

Makedonya yazımıza burada son verirken okuyucularına Bulgaristan'da Türk İzlerinde buluşmak üzere sağlıklı günler diliyorum.